

GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PROVINSIALE EKSAMEN

JUNIE 2023

GRAAD 10

EKONOMIE

WAAKSTEL 2

TYD: 1½ uur

PUNTE: 100

10 bladsye

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord DRIE vrae soos volg in die ANTWOORDBOEK.
  - AFDELING A: VERPLIGTEND
  - AFDELING B: Beantwoord EEN van die twee vrae.
  - AFDELING C: Beantwoord EEN van die twee vrae.
2. Beantwoord slegs die vereiste aantal vrae. Addisionele antwoorde, meer as die vereiste hoeveelheid, sal NIE gemerk word NIE.
3. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat hierdielike vraestel gebruik is.
4. Lees die vrae aandagtig deur.
5. Begin ELKE vraag op 'n NUWE bladsy.
6. Laat 2 – 3 reëls tussen onderafdelings van vrae.
7. Beantwoord die vrae in volsinne en maak seker dat die format, inhoud en konteks van jou antwoorde aan die kognitiewe vereistes vir die vrae voldoen.
8. Gebruik slegs swart of blou ink.
9. Jy mag 'n nie-programmeer sakrekenaar gebruik.
10. Skryf netjies en leesbaar.

EXEMPLAR

AFDELING A: (VERPLIGTEND)

VRAAG 1

30 PUNTE – 20 MINUTE

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde op die volgende vrae verskaf. Kies die korrekte antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommer (1.1.1 tot 1.1.5) in die ANTWOORDBOEK neer.

1.1.1 Die wet van dalende marginale nut bepaal dat ...

- A marginale nut toeneem namate meer eenhede van 'n produk verbruik word.
- B marginale nut dieselfde bly namate meer eenhede van 'n produk verbruik word.
- C marginale nut afneem namate meer eenhede van 'n produk verbruik word.
- D marginale nut afneem namate minder eenhede van 'n produk verbruik word.

1.1.2 'n Volmaakte mark word gekenmerk deur

- A gedifferensieërde produkte.
- B onvolmaakte inligting van produkte.
- C homogene produkte.
- D unieke produkte.

1.1.3 Markmislukkinge vind plaas wanneer ...

- A daar geen vraag na 'n produk is nie.
- B regerings in markte ingryp.
- C daar 'n normale aanbod van 'n produk is.
- D onvoltooiendheid in die toekenning van hulpbronne en inkomste plaasvind.

1.1.4 Die konsep van skaarsheid word geïllustreer op die produksiemoontlikheidskromme met punte ...

- A binne die produksiemoontlikheidskromme.
- B buite die produksiemoontlikheidskromme.
- C op die produksiemoontlikheidskromme.
- D binne en buite die produksiemoontlikheidskromme.

1.1.5 Swart markte is 'n gevolg van ...

- A belasting.
- B minimum pryse.
- C minimum lone.
- D maksimum pryse.

(5 x 2) (10)

- 1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat ooreenstem met die item in KOLOM A. Skryf slegs die letter (A – I) langs die vraagnommer (1.2.1 tot 1.2.6) in die ANTWOORDBOEK neer.

KOLOM A	KOLOM B
1.2.1 Vraag	A Die hoeveelheid verkoop teen 'n sekere prys binne 'n sekere tydperk.
1.2.2 Waarde	B Minimum prys gestel bo die ewewigsprys.
1.2.3 Pareto-doeltreffendheid	C Verwys na hoeveel iets werd is in terme van geld of ander goedere waarvoor dit veruil kan word.
1.2.4 Opoffering	D Wanneer hulpbronne so toegewys is dat dit nie moontlik is om iemand beter af te maak sonder om iemand anders slegter af te maak nie.
1.2.5 Sondebelasting	E Gehef op verbruik van produkte wat skadelik vir mense se gesondheid is.
1.2.6 Prys vloer	F Die hoeveelheid gekoop teen 'n sekere prys binne 'n sekere tydperk.
	G Dit verwys na 'n afspeling tussen twee produkte.

(6 x 1) (6)

- 1.3 Gee EEN term vir ELK van die volgende beskrywings. Skryf die korrekte term langs elk van die vraagnommers (1.3.1 tot 1.3.4) in die ANTWOORDBOEK neer. Afkortings, akronië en voorbeelde sal NIE aanvaar word NIE.

1.3.1 Die punt waar die hoeveelheid wat gevra word dieselfde is as die hoeveelheid wat verskaf word

1.3.2 'n Mark met baie verskaffers wat gedifferensieerde goedere verkoop

1.3.3 Wanneer die produsent nie teen die laagste moontlike koste produseer nie

1.3.4 'n belasting gehef op goedere en dienste voordat dit die verbruiker bereik, maar uiteindelik deur die verbruiker betaal word as deel van die markprys

(4 x 1) (4)

TOTAAL AFDELING A: 20

AFDELING B

Beantwoord **EEN** van die volgende twee vrae van hierdie afdeling in die ANTWOORDBOEK.

VRAAG 2: MIKRO-EKONOMIE

40 PUNTE – 30 MINUTE

2.1 Beantwoord die volgende vrae.

2.1.1 Lys enige TWEE tipes werkers wat kwalifiseer om minimum loon in Suid-Afrika te ontvang. (2 x 1) (2)

2.1.2 Wat is 'n geleentheidskoste? (1 x 2) (2)

2.2 Bestudeer die volgende spotprent en beantwoord die vrae wat volg.

Voorspellingsverhogings sal lei tot rekordhoë brandstofpryse in Maart/Laevelder

2.2.1 Noem **EEN** faktor wat die vraag na 'n produk kan beïnvloed. (1)

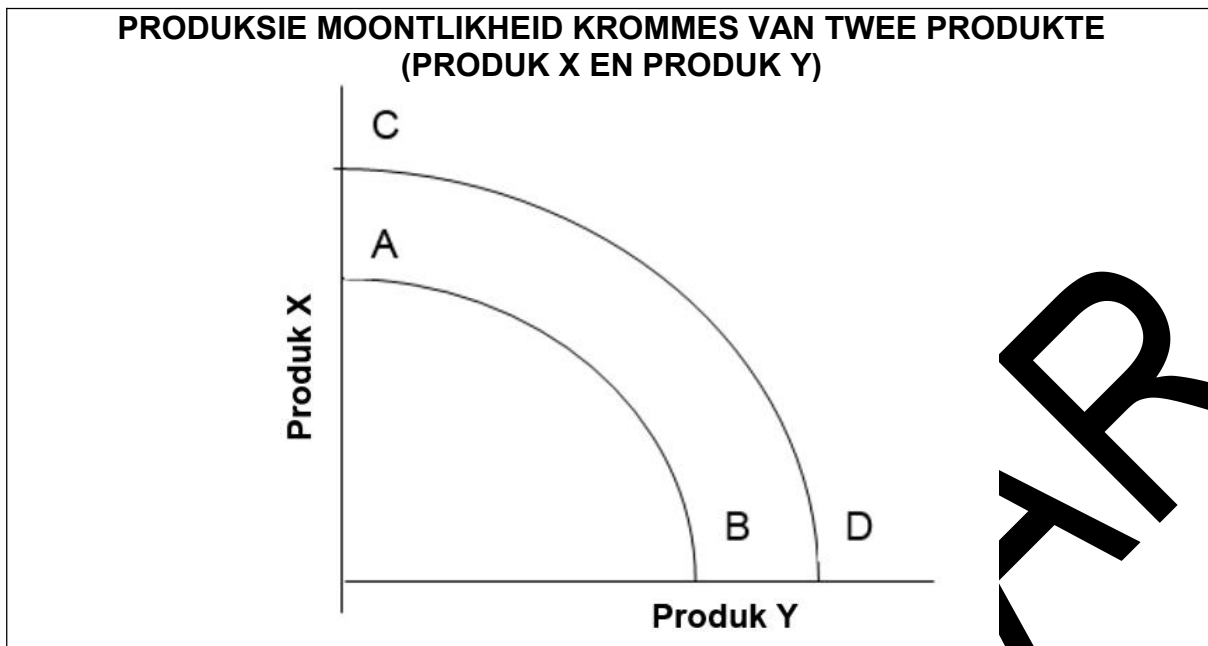
2.2.2 Wat bepaal die markprys van produkte in 'n vryemarke ekonomie? (1)

2.2.3 Beskryf die term *aanbod*. (2)

2.2.4 Beskryf die helling van die vraagkromme. (2)

2.2.5 Waarom sal 'n styging in brandstofpryse die verbruiker negatief beïnvloed? (4)

2.3 Bestudeer die volgende grafiek en beantwoord die vrae wat volg.

- 2.3.1 Identifiseer die kromme wat betref produksiekomplekse wat sal oplewer. (1)
- 2.3.2 Wat is die vorm van hierdie kromme? (1)
- 2.3.3 Beskryf die term *produksiemoontlikheidskromme*. (2)
- 2.3.4 Wat wys die verskuiwing in die kromme van AB na CD? (2)
- 2.3.5 Bespreek TWEE moontlike redes vir die uitwaartse verskuiwing van 'n produksiemoontlikheidskromme. (4)
- 2.4 Verduidelik VIER faktore wat die bestaan van 'n mark sal bepaal. (8)
- 2.5 Evalueer die rede waarom die regering subsidies toestaan. (8)

[40]

VRAAG 3: MIKRO-EKONOMIE

40 PUNTE – 30 MINUTE

3.1 Beantwoord die volgende vrae.

3.1.1 Noem enige TWEE maatskaplike welsynstoelaes wat deur Suid-Afrikaners ontvang word. (2 x 1) (2)

3.1.2 Wat is die wet van aanbod? (1 x 2) (2)

3.2 Bestudeer die volgende tabel en beantwoord die vrae wat volg.

MARGINALE NUT VAN BOTTELS YSTEE VERBRUIK		
HOVEELHEID BOTTELS YSTEE	MARGINALE NUT (MN)	TOTALE NUT (TN)
1	90	90
2	75	165
3	50	215
4	35	250
5	10	260
6	5	265
7	0	265

3.2.1 Watter bottel ystee gee die grootste bevrediging? (1)

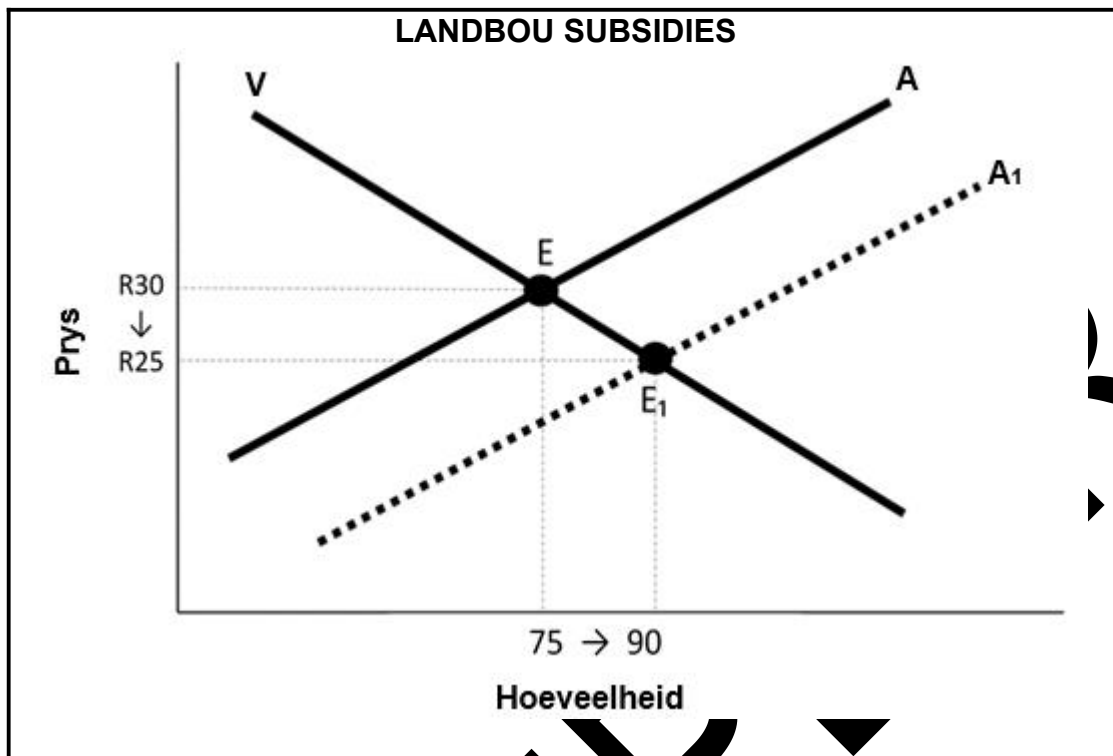
3.2.2 Identifiseer watter bottel ystee gee ekstra bevrediging gee wanneer dit verbruik word nie. (1)

3.2.3 Verduidelik kortliks die helling van die marginale nut kromme. (2)

3.2.4 Wat is die verband tussen nut en die vraag na 'n produk? (2)

3.2.5 Gebruik die inligting in die tabel hierbo om 'n duidelik gemerkte marginale nut grafiek te skets. (4)

3.3 Bestudeer die volgende grafiek en beantwoord die vrae wat volg.

- 3.3.1 Gee EEN voorbeeld van subsidies wat die Suid-Afrikaanse regering aan boere verskaf. (1)
- 3.3.2 Identifiseer die hoeveelheid geproduseer voordat die subsidie toegestaan is. (1)
- 3.3.3 Beskryf die term *subsidie*. (2)
- 3.3.4 Wat is die effek van subsidies op die prys van mielies aan verbruikers? (2)
- 3.3.5 Hoe sal 'n subsidie op petrol die ekonomie bevoordeel? (4)
- 3.4 Onderskei tussen *produktiewe ondoeltreffendheid* en *toewysings ondoeltreffendheid*. (8)
- 3.5 Evalueer die positiewe impak van wêreldmarkte op die ekonomie. (8)

[40]

TOTAAL AFDELING B: 40

VRAAG 4: MIKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 40 MINUTE**

- Bespreek, in detail, die eienskappe van onvolmaakte markte. (26 punte)
- Hoe kan die regering verbruikers beskerm teen uitbuiting in onvolmaakte markte?(10 [40]

VRAAG: 5 MIKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 40 MINUTE**

- Bespreek, in detail, staatsinmenging as gevolg van markmislukkings, onder die volgende opskrifte:
  - Maksimum pryse (10)
  - Minimum pryse (8)
  - Belasting (8) (2 punte)
- Hoe probeer die Suid-Afrikaanse regering om die probleem van inkomste-ongelykheid op te los? (10 punte) [40]

TOTAAL ADELING C: 40**TOTAAL: 100****EXEMPLAR****EINDE**